כיתה ט' | אזרחות וחברה | שיעור 4 מתוך 5 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי־דתי

הרשות השופטת: בתי המשפט ועצמאות השפיטה

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יכירו את תפקיד בתי המשפט ואת מבנהם הבסיסי
- התלמידים יבינו מהו בג"ץ ומה תפקידו
- התלמידים יסבירו מדוע עצמאות השופטים חשובה בדמוקרטיה

📖 הסבר למורה

הרשות השופטת מפרשת את החוקים ומכריעה בסכסוכים בין אנשים, בין אנשים לבין המדינה ובמשפטים פליליים. בישראל יש שלוש ערכאות מרכזיות: בית משפט השלום, בית המשפט המחוזי ובית המשפט העליון, ואפשר לערער על פסק דין לערכאה גבוהה יותר. בית המשפט העליון יושב גם כבית משפט גבוה לצדק (בג"ץ), ואליו יכולים אזרחים לעתור נגד רשויות המדינה כשהם סבורים שנפגעו שלא כדין. כדי שהשופטים יוכלו לפסוק לפי החוק בלבד, חשוב שיהיו עצמאיים: "בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת מרותו של הדין", כך נקבע בחוק יסוד: השפיטה.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתיחה: מקרה קצר של סכסוך בין שכנים. מי צריך להכריע?
2. מציגים את שלוש הערכאות בתרשים מדרגות ומסבירים מהו ערעור.
3. מסבירים מהו בג"ץ ומדוע אזרח יכול לפנות אליו.
4. דיון בקבוצות: מה עלול לקרות אם שופט יצטרך לפסוק כפי שמורה לו הממשלה?

💡 הערות למורה

הציטוט לקוח מסעיף 2 בחוק יסוד: השפיטה. יש להימנע מדיון במחלוקות פוליטיות עכשוויות ולהציג את העקרונות בלבד. למתקשים: תרשים מדרגות מוכן. למתקדמים: להבחין בין משפט אזרחי למשפט פלילי.

📝 בדף העבודה

בתי המשפט: 8 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

מקורות

- חוק יסוד: השפיטה (ויקיטקסט)

מחוון למורה

מחוון: בתי המשפט

1. לפרש את החוקים ולהכריע בסכסוכים ובמשפטים לפי החוק.
2. בית משפט השלום, בית המשפט המחוזי, בית המשפט העליון.
3. בקשה מבית משפט גבוה יותר לבדוק מחדש פסק דין של בית משפט נמוך ממנו.
4. בית משפט גבוה לצדק.
5. אזרחים שסבורים שרשות של המדינה פגעה בהם שלא כדין.
6. שהשופטים פוסקים לפי החוק בלבד, בלי שאיש (ממשלה, כנסת או אדם אחר) יורה להם איך לפסוק.
7. כדי שהמשפט יהיה הוגן ושווה לכולם, כדי שאזרחים יוכלו להגן על זכויותיהם גם מול המדינה, ושהרשות השופטת תוכל לבלום את שתי הרשויות האחרות.
8. נכון.